

# INICIJATIVA

Časopis osoba sa invaliditetom - 2013. godina - broj 108



VLADA I K



HynPys<sup>IT</sup>

BESPLATAN  
PRIMJERAK

# SADRŽAJ

ŽENE SA INVALIDITETOM U EU	3
PRINCIPI ŽENA SA INVALIDITETOM	4-5
NESVAKIDAŠNJI SLUČAJ	6
ZAŠTO DROGA "NE"	7
KRIVAC ZA INVALIDITET SU PREDRASUDE I DRUŠTVO	8-9
DJEVOJČICA SVJETSKI FENOMEN	10
SAVREMENA PRIČA ZA OZBILJNE LJUDE	11
NJEMAČKA UVODI LJEKARE	12
NOVOSTI IZ MEDICINE	13
EUTANAZIJA	14
DRSKE PLJAČKE NAD UDRIUŽENJIMA OSOBA SA INVALIDITETOM	15
POLOŽAJ DJECE U BIH	16
AUTIZAM KOD DJECE	17
SLUČAJ DISKRIMINACIJE	18
NEZAPOSENE ŽENE SA INVALIDITETOM	19
GENIJALCI NIKADA NE RADE SAMI	20
INKLUZIJA OSOBA SA CEREBRALNOM PARALIZOM	21
ŽIVOTNA ISKUSTVA	22
SAMOODBRANA ZA SLIJEPE	23
SAVRŠEN BRAK	24
ŠARENA STRANA	25
SPORT	26-27

NEKE INFORMACIJE KORIŠTENE SU IZ DNEVNIIH NOVINA I INTERNET  
STRANICA.

## *Informativni centar za osobe sa invaliditetom "Lotos" Tuzla*

### *Redakcija:*

Fikreta Hasanović  
Anes Čehović  
Suvad Zahirović  
Sanja Zahirović  
Jasminko Bijelić  
Mersiha Mehmedović

### *Glavni i odgovorni urednik:*

Fikreta Hasanović

### *Adresa redakcije:*

M. i Ž. Crnogorčevića 3  
75 000 Tuzla  
Tel./Fax: + 387 35 251-476, 251-245

### *E-mail:*

ic.loتوs@bih.net.ba  
info@ic-loتوs.org.ba

### *Web:*

www.ic-loتوs.org.ba

### *Izdavač:*

Informativni centar za osobe sa  
invaliditetom "Lotos" Tuzla

### *Tiraž:*

1000 primjeraka

### *INICIJATIVA (lat.)*

Podsticaj za neku aktivnost posebno u pravu, zakonodavna inicijativa, pravo na podnošenje prijedloga zakona i drugih akata s pravnim dejstvom.

Uopšte, "čovjek od inicijative" je onaj koji samostalno preduzima potrebnu aktivnost u svom ili širem djelokrugu privatnog ili javnog života, ne čekajući za sve naredbe ili spoljašnji podsticaj.

**Broj: 08-651-437-4/97  
Sarajevo 16.12.1997. god.  
Redni broj: 746**

**Upis u evidenciju javnih glasila izvršen u skladu  
sa Zakonom o javnom informisanju.**

# ŽENE SA INVALIDITETOM U EVROPSKOJ UNIJI

*Žene sa invaliditetom u EU su pod većim rizikom kada je riječ o diskriminaciji i nasilju.*

USAID je sastavio kolekciju statistika o rodnoj dimenziji invaliditeta. Ima više žena sa invaliditetom nego muškaraca, one čine skoro 3/4 od ukupnog broja osoba sa invaliditetom u zemljama sa srednjim i niskim prihodima. Prema ILO (International Labour Organization – Međunarodna organizacija rada), to je posljedica zanemarivanja u sistemu zdravstva, loših uslova na poslu i rodno zasnovanog nasilja. Ove žene su posebno ranjive i ekonomski i fizički. U EU, 44% žena sa invaliditetom je nezaposleno, u poređenju sa 25% muškaraca sa invaliditetom. Kada ih zaposle one se suočavaju sa ogromnom razlikom u plati: prema američkim ciframa muškarci sa invaliditetom zarađuju 55% više nego njihove koleginice sa invaliditetom.

## Generalne statistike:

- Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji 10% žena, djece i muškaraca širom svijeta žive sa nekim oblikom invaliditeta.
- Prema procjenama, oko 300 miliona žena i djevojaka širom svijeta ima intelektualni, mentalni, senzorni i/ili fizički invaliditet.
- U zemljama OECD-a (Organizacija za ekonomsку saradnju i razvoj), statistika konstantno pokazuje da 10-12% populacije čine osobe sa invaliditetom. Većina OECD zemalja izvještava da je više žena nego muškaraca među osobama sa invaliditetom.
- ILO tvrdi da žene imaju veći rizik da postanu osobe sa invaliditetom, zbog zanemarivanja u sistemu zdravstva, loših uslova na poslu i/ili rodno zasnovanog nasilja.
- Svjetska Banka procjenjuje da 20% svjetske najsiročnije populacije imaju neki oblik invaliditeta i zaključuje da su žene sa invaliditetom dvostruko diskriminisane.
- Ujedinjene Nacije su objavile da kombinacija favorizovanja muškaraca u mnogim kulturama i univerzalna devaluacija osoba sa invaliditetom

može biti smrtonosna za žene sa invaliditetom.

- ILO izjavljuje da su žene sa invaliditetom pod većim rizikom da budu bolesnije, siromašnije i više društveno izolovane u odnosu na muškarce sa invaliditetom i žena koje nemaju invaliditet.

## Zapošljavanje:

- Prema UN, samo 25% žena sa invaliditetom, širom svijeta, su zaposlene.
- Prema Međunarodnom forumu osoba sa invaliditetom, 75% žena sa invaliditetom širom svijeta i čak 100% u nekim zemljama u razvoju su isključene iz sistema zapošljavanja.
- Prema Svjetskoj banci, diskriminacija na osnovi invaliditeta, u kontekstu zapošljavanja, jedna je od sveprožimajućih i najpodmuklija od svih diskriminacija sa kojim se susreću osobe sa invaliditetom.

## Obrazovanje:

- Prema UNDP-u stopa pismenosti osoba sa invaliditetom je 3%, a za žene i djevojke je čak i 1%.
- UNICEF procjenjuje da 98% djece sa invaliditetom u zemljama u razvoju ne ide u školu.
- UNICEF takođe procjenjuje da skoro 30% djece sa ulice u čitavom svijetu živi sa invaliditetom.

## Rodno zasnovano nasilje:

- Istraživanje Svjetske banke je pokazalo da žene sa invaliditetom češće postaju žrtve silovanja nego žene bez invaliditeta, a imaju manje mogućnosti da obezbijede policijsku intervenciju, pravnu zaštitu i zdravstvenu njegu.
- Istraživanja u Indiji pokazuju da sve žene i djevojke sa invaliditetom trpe fizičko nasilje u kući, 25% žena sa intelektualnim invaliditetom su silovane i 6% žena sa invaliditetom su nasilno sterilisane.
- OECD izvještava da je 39-69% djevojčica sa invaliditetom i 16-30% dječaka koji su seksualno zlostavljanje/i prije svog 18-tog rođendana.

**Preuzeto sa: [www.womenlobby.org](http://www.womenlobby.org)**

# PRELIMINARNA IZJAVA PRINCIPA ŽENA SA INVALIDITETOM

Od 12. do 14. septembra 2012. godine održana je sjednica pete konferencije država potpisnica Konvencije prava osoba s invaliditetom u New York-u. 13. septembra glavne teme bile su djeca i žene s invaliditetom.

U nastavku teksta nalazi se izjava principa žena s invaliditetom, pri čemu zahtijevaju da se ova izjava uključi u UN Enable vebajt kao dio ishoda pete Konferencije država potpisnica Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom.



“Mi, žene s invaliditetom i naše ujedinjene sestre koje prisustvujemo CRPD COSP, ovim putem dajemo ovu preliminarnu izjavu principa.

Prateći zvanične sjednice pete Konferencije država potpisnica Konvencije Ujednjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom (COSP) 13. septembra 2012., mnoge od nas su se okupile i podržale sljedeće izjave principa.

Mi snažno vjerujemo da je neophodno razmotriti višestruke i ukrštajuće dimenzije života žena s invaliditetom, jer ova ukrštanja identiteta mogu da pogoršaju diskriminaciju i rodno zasnovano i seksualno nasilje koje doživljavamo;

Reference na žene s invaliditetom uvijek uključuju djevojke i mlađe žene s invaliditetom;

Mi ćemo se zajedno okupiti za svaki COSP kao kolektiv kako bi osigurale da su naša prava uključena našim vlastitim glasom, našim vlastitim rukama i kroz naša vlastita životna iskustva tako da drugi ne govore umjesto nas na budućim COSP sjednicama;

Mi zahtijevamo da djevojke i mlađe žene s invaliditetom budu uključene kao liderke i da imaju mogućnosti za mentorstvo kako bi preuzele uloge liderki u našem pokretu;

Mi zahtijevamo da doprinos svih žena s invaliditetom mora biti uključen, bez obzira na naš invaliditet i da smještaj i podrška koja će omogućiti naše efektivno učešće bude na raspolaganju bez troškova, jer odbijamo svaku pomisao o hijerarhiji invaliditeta u našem pokretu;

Mi ćemo se također okupiti da razvijemo strategiju o pristupima za razmjenu efikasnih akcija izvan COSP sjednica, u naporu da obezbijedimo održivost našeg zajedničkog rada. Svaka sjednica COSP-a mora obuhvatati namijenske sjednice o ženama s invaliditetom i govornice moraju biti žene s invaliditetom, sa posebnim osvrtom na prezentacije od strane žena s invaliditetom sa globalnog juga i mlađe žene i djevojke kako bi se osnažilo što više liderki našeg pokreta;

Žene s invaliditetom treba same da budu na čelu izrade formalnih sjednica na COSP rješavanja pitanja od značaja za žene s invaliditetom, uključujući i određivanje konkretnih pitanja koja treba rješavati;

Efektivno zastupanje treba preuzeti kako bi se osiguralo da žene s invaliditetom imaju dovoljno fiskalnih resursa kako bi prisustvovale COSP-u tako da mi same možemo prezentirati naše brige, iskustva i rješenja;

CRPD odbor treba da osigura da svaki izvještaj država potpisnica koji se podnosi CRPD odboru uključuje detaljnu i sveobuhvatnu diskusiju o implikacijama svih CRPD članova o ženama, pored samog člana 6 o ženama;

U tom cilju, CRPD odbor treba da preuzeme

reviziju svojih zaključaka i preporuka u vezi sa izvještajima država potpisnica da obezbijedi uključivanje pitanja koja se tiču žena s invaliditetom;

CRPD odbor treba da razvije, uz doprinos žena s invaliditetom na licu mjesta, generalni komentar na CRPD član 6 o ženama, kao i diskusiju drugih referenci na žene s invaliditetom u CRPD članu;

CRPD Komitet i Komitet Konvencije o eliminaciji diskriminacija protiv žena (CEDAW komitet) su dužni da sarađuju i koordiniraju svoje recenzije izvještaja država potpisnica na svojim Konvencijama;

Kao kolektiv mi ćemo također raditi da osiguramo da pitanja od interesa za žene s invaliditetom budu na dnevnom redu nekoliko tijela i mandata Ujedinjenih nacija, uključujući, ali ne ograničavajući se na sledeće:

1. UN Žene;
2. UN komisija za status žena;
3. CEDAW Komitet;
4. Komitet za eliminaciju rasne diskriminacije;

5. Odbor o Konvenciji o pravima djeteta;
6. Odbori za praćenje usklađenosti sa drugim konvencijama o ljudskim pravima;
7. Specijalne reporterke, uključujući na primjer: specijalnu reporterku o nasilju nad ženama (Rashida Manjoo, koja je dala posebnu i jedinstvenu pažnju ženama sa invaliditetom u svom radu) obrazovanju, zdravstvu, hrani, vodi, stanovanju, nestalim licima, trgovini, itd. jer mnogi takvi mandati su propustili da diskutuju o ženama s invaliditetom u svojim godišnjim izvještajima;
8. Da se UN tijela i mandati dotaknu rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija i narednih rezolucija o ženama, miru i bezbjednosti u koje generalno nisu uključene žene s invaliditetom u ovim rezolucijama i srodnih politika i implementacija.

Mi zahtijevamo da se ova izjava uključi u UN Enable vebajt kao dio ishoda pete konferencije država potpisnica Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom.”

**Preuzeto sa UN web stranice**



## NESVAKIDAŠNJI SLUČAJ

*Djevojka se srušila na ulici i ostala paralizirana, a razlog su štikle?*

Jedna stjuardesa ostala je paralizirana zbog rijetkog poremećaja izazvanog nošenjem visokih potpetica (16 cm).

Gemma Flangan probudila se s osjećajem bockanja u stopalima, ali je zanemarila simptome i radila na letu iz Las Vegasa. Ali nekoliko dana kasnije srušila se ispred svoje kuće, nije bila u stanju pomjerati se, govoriti, čak ni gutati. Ovoj 29-godišnjoj djevojci dijagnosticiran je Guillain-Barreov sindrom, koji pogađa samo jednu od 50.000 osoba

u Velikoj Britaniji.

Gemma iz Liverpoola kaže: "Kad sam se probudila u Vegasu osjećala sam trnjenje i bol u stopalima. Volim visoke potpetice, pa sam i naviknuta na bol u nogama nakon noćnih izlazaka. Nisam uopšte razmišljala o tome, čak sam radila na letu kući. Nikad nisam pomislila da bih mogla završiti paralizirana. Izašla sam iz kuće i krenula preći ulicu, ali samo sam se srušila. Bilo mi je neprijatno jer sam bila u uniformi i nisam mogla ustati, nego sam pužala po cesti."

Dva dana nakon prvih simptoma, gubljenja osjećaja u rukama i nogama, Gemma je otišla u bolnicu. Doktori su bili zbumjeni njenim simptomima, a tri dana poslije joj je dijagnosticiran Guillain-Barre sindrom. Ovaj sindrom uzrokuje napad tijela na nervni sistem, a može završiti paralizom ili čak smrću.

"Da budem iskrena, nisam nikad čula za taj poremećaj, nisam znala ni izgovoriti ga. A nisam se previše ni brinula jer su doktori rekli da imam blaži oblik i da će za par dana moći kući."

Nažalost, stanje 29-godišnjakinje se pogorša-

lo, kako ona kaže osjećala se dobro, ali tijelo nije radilo.

"Onda su mi došli prijatelji u posjetu i pitali me šta nije u redu s mojim licem. Pogledala sam se u ogledalo, pokušala se nasmijati, ali moje lice se nije pomjerala. Bila sam šokirana i tad sam shvatila koliko je moje stanje ozbiljno." Stanje se pogoršavalo, a kad više nije bila u stanju govoriti i gutati prebačena je na odjel intezivne njegе.

"Tada su me upozorili da možda više neću moći samostalno disati, a da će me hraniti pomoću cjevčice. Čak su me upozorili da bih mogla umrijeti! Nisam mogla vjerovati, pa nekoliko dana ranije zabavljala sam se u Vegasu."

No, nekim čudom, nakon nekoliko dana počela je reagovati na terapiju i stanje se počelo popravljati. Dopušteno joj je da pređe u drugu bolnicu, kako bi bila bliže svojoj porodici.

"Zaista sam se bolje osjećala kad sam se vratila u Liverpool i počela rehabilitaciju. Upozorili su me da će oporavak biti dug, ali mogla sam opet pričati i jesti, pa sam se i osjećala bolje. Bilo je to teških

pet mjeseci, a svaka sitnica predstavljala je uspjeh. Bila sam sretna kad sam mogla pomjeriti nožne prste ili držati olovku."

Izašla je iz bolnice i čak počela raditi kao model za agenciju "Modeli raznolikosti".

"Ja samo želim da ljudi znaju da samo zato što je neko u invalidskim kolicima ili na štakama, to ne znači da ne voli što i svi drugi. Ne bih ovo mogla proći bez podrške prijatelja, porodice i momka, a nadam se da će moja priča nadahnuti ljude i promijeniti njihovo mišljenje o osobama s invaliditetom."

**Preuzeto sa: [www.doznajmo.com](http://www.doznajmo.com)**



## ZAŠTO DROGA “NE”

*Tinejdžerica pušila ‘sintetičku marihanu’, ostala paralizirana!*

Tinejdžerica Emily Bauer iz Texasa doživjela je seriju moždanih udara koji su joj oštetili mozak i paralizirali je nakon što je pušila ‘sintetičku marihanu’ koju je kupila na benzinskoj postaji.

Nakon što je 17-godišnja Emily konzumirala “lažnu travu”, tj. “potpourri”, dobila je glavobolju i odlučila je prileći. Ubrzo je doživjela nekoliko moždanih udara. Njezina je obitelj ispričala kako je počela nekontrolirano mokriti, halucinirati, zalijetati se u zidove te je postala agresivna.

Zbog stanja u kakvom se nalazila kada je došla u bolnicu, liječnici su kod nje izazvali umjetnu komu kako bi lakše proveli testove na mozgu.

### **Upala krvnih žila**

Otkrili su šokantan podatak - udari su

na mozgu izazvali vaskulitis, odnosno upalu krvnih žila koja uzrokuje promjene u zidovima krvnih žila, uključujući zadebljanje, slabljenje, sužavanje i ožiljke.

U njenim je krvnim žilama bio ograničen protok krvi te je prekinut dotok kisika u mozak. Ovaj nedostatak krvi inače može rezultirati oštećenjem organa i tkiva, pa čak i smrću. Liječnici su uskoro započeli s operacijom.

Iako je Emily preživjela, mozak joj je bio

tolikо oštećen da su liječnici rekli da nikada više neće moći prepoznati članove obitelji i prijatelje, niti će moći pomicati rukama i nogama.

Obitelj je stoga odlučila isključiti aparate koji su je održavali na životu. No, unatoč tome, Emily je preživjela i nekoliko dana nakon toga majci rekla da je voli. Njezina je obitelj

potaknuta svojim iskustvo, odlučila podići svijest o štetnosti “lažne marihuane”, koja se često naziva i “potpourri”, te se bore za to da ona također postane ilegalna.

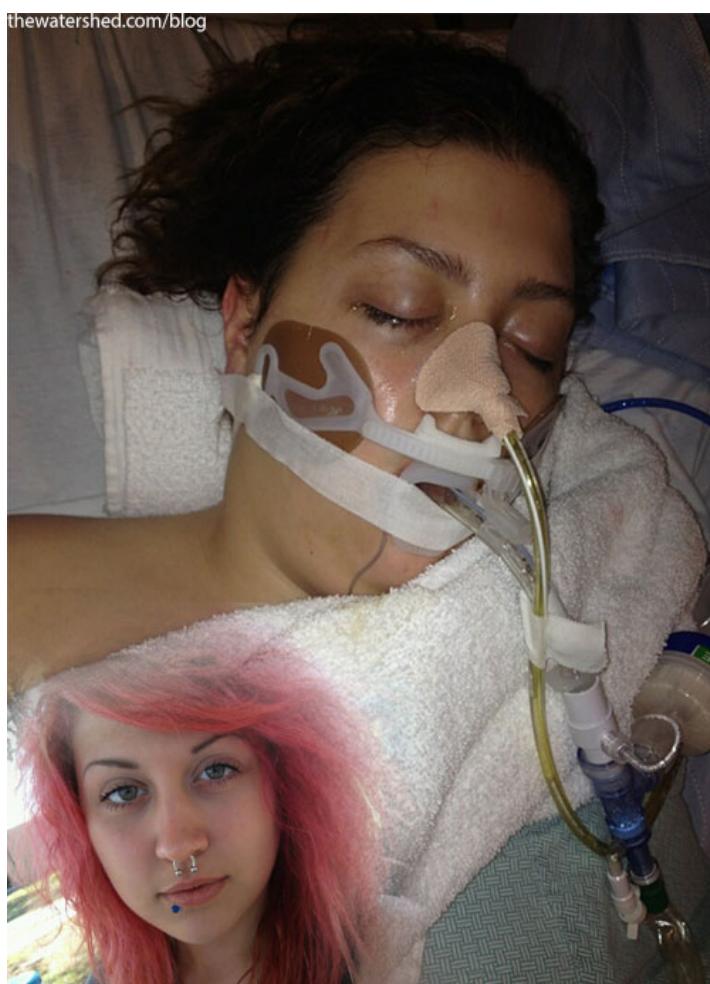
### **Posljedice konzumiranja sintetičke marihuane**

“Svi znamo što ljudskom tijelu čini alkohol ili kokain, ali što se tiče sintetičke marihuane, toliko su nove da nitko ne zna što vam može učiniti. Želimo da i drugi roditelji znaju o ovome, tako da ne moraju prolaziti

ovo što mi prolazimo”, rekao je Emilyn očuh, Tommy Bryant.

Osnovali su neprofitnu organizaciju “Sintetička Svijest za Emily”. Američki nacionalni institut za zlouporabu droga izvjestio je da su mješavini bilja u “potpourri” dodane kemikalije koje prilikom njihovog pušenja potiču osjećaj sličan onome nakon konzumacije marihuane.

**Preuzeto sa: [www.thewatershed.com](http://www.thewatershed.com)**



---

## INTERVJU: APSOLUTNI KRIVAC ZA INVALIDITET SU PREDRASUDE I DRUŠTVO



*U ovom broju časopisa, našim čitaocima se predstavila Mirsada Ćulov predsjednica Udruženja obojelih od cerebralne paralize i distrofije BPK-a Goražde.*

*Od ranog djetinstva mi je dijagnosticirana*

cerebralna paraliza. Zahvaljući upornosti mojih roditelja i uređenju tadašnjeg društvenog sistema, uspjela sam zaustaviti progresiju bolesti, završiti redovnu osnovnu školu, a zatim i srednju stručnu školu. Oduvijek sam pokušavala da skrenem pažnju javnosti na potrebe osoba sa invaliditetom. Pored aktivnosti koje imaju zadatak namicanja sredstava za rad Udruženja i život njegovih članova, predvodim i pobornik sam afirmacije i uključivanja osoba sa invaliditetom u sve društvene tokove života. Koristim svaku priliku da budem podrška roditeljima djece sa invaliditetom, školarcima, adolescentima i starijim osobama sa invaliditetom. Nesebično se trudim i zalažem za poboljšanje života osoba sa invaliditetom, obzirom da sam i sama ista.

**INICIJATIVA: Žena ste sa invaliditetom. Recite nam da li je invalidnost uticala na Vaše životne puteve?**

Apsolutno, na sve osobe sa invaliditetom njihova invalidnost ima uticaja na njihove životne puteve. Uvijek su želje jedno, a mogućnosti drugo.

**INICIJATIVA: Žena sa invaliditetom. Šta za Vas znači taj pojam?**

Obzirom da ne znam kako je biti žena bez invaliditeta, nisam imala priliku drugaćije

živjeti. Taj pojam za mene je svakodnevica i doživljavam ga kao Božji dar.

**INICIJATIVA: Osjećate li se Vi kao žena sa invaliditetom?**

Ja lično sebe ne doživljavam kao osobu sa invaliditetom i u mnogo čemu se ne bi zamjenila za neke osobe bez invaliditeta. Međutim moj invaliditet je takav da ponekad zbog ograničenih mogućnosti moram u nekim slučajevima naglasiti da postoji.

**INICIJATIVA: Postoji tvrdnja da je žena sa invaliditetom dvostruko onesposobljena u odnosu na muškarca. Slažete li se sa tim?**

Naravno, ne dvostruko nego i više. To se može na više načina i dokazati, kao osoba sa invaliditetom i kao neko ko petnaest godina radi na tome da pomogne sebi i sebi sličima, mogu navesti nekoliko primjera koji ovo potkrepljuju. Svjesni smo našeg patrijarhalnog shvaćanja društva i znamo, htjeli priznati ili ne, da je i žena bez invaliditeta u odnosu na muškarca manje poštovana. Nažalost, teorija i praksa se mnogo razilaze, pogotovo u našim situacijama. Malo je onih koji bi poželjeli da za djevojku ili pak ženu imaju osobu sa invaliditetom pored sebe, jer to je za nas još uvijek „ne daj Bože“. Ako se desi ljubav sa sebi sličnim onda dolazimo do problema naših porodica, jer ne žele prihvati u svoju porodicu još jednu osobu sa invaliditetom, za mnoge je to previše. Ipak se sa radošću sjećam majke jednog mladog bračnog para kojeg sam srela na druženju u Sarajevu prije nekoliko godina. Nikad neću zaboraviti tu sliku koja je na mene ostavila veliki dojam. Mislim da ta majka koju sam tada vidjela zaslužuje priznanje. Pored svog šarmantnog i simpatičnog sina koji se kreće pomoći štaku, ona je ispred sebe sa ponosom svojim prijateljima predstavljala svoju snahu koju je gurala u kolicima. Snaha je izgledala kao manekenka koja je slučajno sjela u kolice.

ca. Ukušno odjevena, a još ukušnije okićena zlatom kao prava mlada. I sve troje su blistali od sreće, ali to je rijedak slučaj.

**INICIJATIVA: Ko je krivac invaliditet ili mentalitet muškarca, odnosno pravilo da je žena temelj porodice?**

Invaliditet je nešto što smo dobili od dragog Allaha i nismo birali. Nikako ne može biti kriv invaliditet. Apsolutni krivac su predrasude i društvo. Shvatanje i mentalitet cjelokupnog društva, ne samo muškaraca. Mislim da i žena sa invaliditetom može biti uzor i temelj porodice.

**INICIJATIVA: Mislite li da će se stanje nekada ako ne izjednačiti, makar popraviti?**

Neću reći da mislim, ali se istinski nadam tome i ako sam svjesna da treba vremena i vremena....

**INICIJATIVA: Može li se to stanje popraviti kroz državne institucije?**

Može, ali ću ipak navesti jedan absurd od strane državnih institucija koji sam uočila i koji me duboko razočarao. Naime, radije štite žene bez invaliditeta lošeg morala, nego žene sa invaliditetom. Za nas kažu nažalost „Njoj ovakvoj na um palo da se uda“.

**INICIJATIVA: Dosta se družite sa ženama sa invaliditetom. Šta mislite koje je glavno osjećanje koje preovladava kod njih? Ne čini li Vam se da je čežnja?**

Ja to ne bih nazvala čežnjom, jer smatram da smo svi od krvi i mesa i da svi trebamo upražnjavati podjednako osnovne životne potrebe. Mnogo je primjera u kojima je žena sa invaliditetom osuđena na doživotni kućni pritvor u kojem često nema priliku ni za jedan dan sreće i emotivnog ispunjenja. Nedavno sam pročitala podatak da je osobi sa invaliditetom dovoljan samo jedan trenutak intimnog zadovoljstva da bi bila sretna cijeli život. Nažalost, nema primjera u kojima je žena dobila pozitivan odgovor na eventualne zahtjeve. Šta više dobila je osudu za nemoral i nečast.

Rijetki su primjeri u kojima je žena sa invaliditetom dobila priliku da uđe u zakonske oblike emancipacije žena. Pa ipak, napominjem da još uvjek u našem rodnom listu u rubrici za spol stoji oznaka Ž.

**INICIJATIVA: Smatrajte li da su žene sa invaliditetom uspjele poboljšati svoj položaj?**

Trudimo se, ali teško ide. Rijetki su primjeri. Međutim sve one osobe sa invaliditetom koje nisu zatočene između četiri zida, koje imaju mogućnost kretanja i aktivne su u nekoj društvenoj oblasti, uspjele su poboljšati svoj polazaj.

**INICIJATIVA: Žena sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Idu li bolji dani?**

Trebamo se nadati. Svjedoci smo svakodnevne borbe za emancipaciju žene u društvu, u svijetu i kod nas. Svjedoci smo i činjenica da ova borba ima rezultate koji imaju uporišta i u zakonima iz raznih oblasti života. Nažalost, ovi i slični vidovi zalaganja za bolje društvo prolaze mimo žene sa invaliditetom. Sa druge strane, ako uzmem statističke podatke, među osobama sa cerebralnom paralizom veći je broj žena u odnosu na muškarce. Što se tiče pozicija u društvu i uslova za iole normalan život, nema te statistike koja bi išla u bilo kakvu korist žene. Za žene sa invaliditetom još uvjek važe svi društveni tradicionalni zakoni bez šansi za ikakvu modernizaciju života.

**INICIJATIVA: Koji je vaš životni moto?**

Ima ih više:

Vjeruj u sebe, da bi i drugi vjerovali u tebe! Ne želi drugima ono što ne želiš sebi!

**INICIJATIVA: A poruke ženama sa invaliditetom?**

Invalidnost nije nešto čega se trebamo stidjeti. Trebamo samo malo više hrabrosti i truditi se živjeti što više normalnim životom. Za uspjeh nije potrebno mnogo. Potrebna je čvrsta volja i malo umijeća. Probajte. Vidjećete da upornost daje rezultate.

**Pripremila: F. Hasanović**

## DJEVOJČICA SVJETSKI FENOMEN

2007. godine rođena je malena Suraya koja je težila manje od vrećice šećera, a duga oko 15-tak centimetara. Doktori nisu znali zašto je zdrava, bucmasta beba tako mala.

Sada, 5 godina kasnije konačno su dijagnosticirali rijetki tip patuljastog rasta za koji je poznato da je pogodio još samo tri osobe u svijetu.

Sorayina mama, Atlanta Dujmovic otkrila je kako su se ona i njen muž borili do postavljanja dijagnoze i njihove nade da će Suraya moći živjeti što normalnijim životom.

Atlanta ima i stariju kćer, a trudnoća sa Surayom se činila sasvim u redu, osim par sitnica. U šestom mjesecu trudnoće su joj rekli da je beba malena, i zbog toga je svake sedmice išla na kontrole, ali joj nikada nisu rekli koliko je beba mala.

Ispočetka, doktori nisu bili zabrinuti i savjetovali su joj bolju prehranu i neke tretmane nakon porođaja koji bi mogli pomoći da beba dobije na težini.

Rečeno joj je da će beba trebati njegu nakon rođenja kako bi se ugojila.

Ali kad se Suraya rodila i doktori su bili za-tečeni. Očekivali su kost i kožu, a ona je bila izuzetno mala, ali bucmasta.

Pet sati roditelji nisu mogli vidjeti kćer jer je odmah bila povrgnuta raznim testovima. Hranjenje je bilo komplikovano, Atlanta nije mogla dojiti djevojčici nego je hranjena pomoći cjevčica.

- Nismo očekivali ništa ovakvo, bili smo u šoku, a doktori nisu davali nikakve odgovore.

Suraya je provela cijelu godinu u bolnici prije

nego je prvi put došla kući. Radili su razne pretrage, vadili joj krv, ali niko nije znao zašto je takva kakva jeste. Ali, kada je nakon prvog rođendana došla kući njena porodica je shvatila da Suraya iako je bila mala, ne smije biti potcijenjena.

- Imala je borbeni duh, a njen otac više nije želio da je hrane preko cjevčica. Pitao je ljekare šta nije u redu s njenim grlom, a kad su mu rekli da je sve OK, odmah je zatražio staklenku



dječije hrane i počeo je hraniti. Pomagao joj je da sjedi, pridržavao kičmu, pomagao da joj ojača vrat, vodio je po dnevnoj sobi.

- Dobili smo hrpu papira za specijalne škole, ali Suraya je mala, ali je njen mozak prilično napredovao. Noć prije prvog dana škole priлагodjavala sam joj školsku uniformu, jer dojavljači nisu pomogli iako su obećali. Iz škole su rekli da može doći u uobičajenoj odjeći, ali ionako je dovoljno drugačija od drugih, zašto to još više isticati?

- Sada jako voli školu, u vrtiću je bila zvijezda, ali škola ju je ukrotila.

**Preuzeto sa: oznjemo.com**

## SAVREMENA PRIČA ZA OZBILJNE LJUDE

Visoko negdje u planinama nalazilo se jedno udaljeno gluvo selo. Gluvo, ne zato što su stanovnici tog sela bili zaista gluvi, već zato što su bili gluvi za ostatak svijeta.

Ljudi u tom selu živjeli su kao jedinstvena porodica. Mladi su poštivali starije, muževi su cijenili supruge.

U njihovom govoru nisu postojale riječi: uvreda, vlasništvo, mržnja, tuga, sujeta, bol, pohlepa, zavist, licemjerje...zato što u njihovim životima nije postojalo ništa što bi se moglo nazvati tim riječima. Stanovnici tog sela rađali su se sa osmijehom, i od prvog do posljednjeg dana njihovih života, sa usana im nije silazio taj široki osmijeh.

Muževi su im bili muževni, a žene ženstvene. Djeca su pomagala odraslima u domaćinstvu, igrali se i zabavljali, verali se visoko po drveću, brali gorke plodove, plivali u planinskom potoku. Odrasli su ih učili jeziku ptica, životinja i biljaka, tako da su djeca naučila jako mnogo od njih. I skoro svi zakoni prirode bili su im poznati.

I stari i mladi živjeli su u harmoniji sa Prirodom. Naveče bi se svi okupili oko vatre i slali svoje osmijehe zvijezdama. Svako bi izabrao svoju zvijezdu na nebu i pričao sa njom. Od zvijezda su naučili o zakonima Svemira i o životima u drugim svjetovima. I tako je to bilo kod njih od kad su znali za sebe.

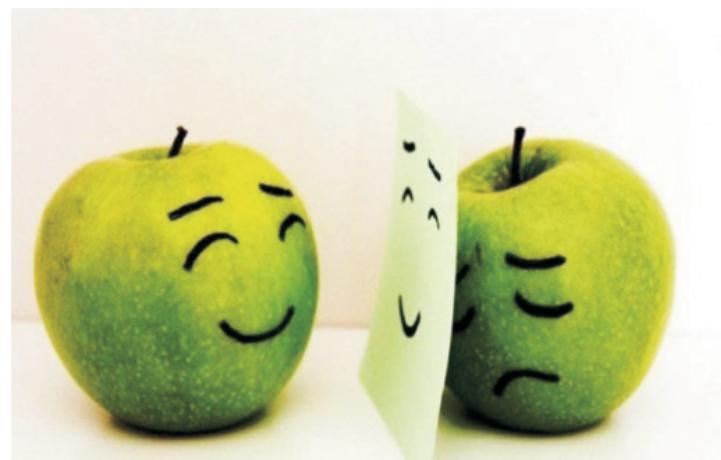
Jednog dana u selu se pojavi neki strani čovjek i reče:

- Ja sam učitelj.

Svi se ljudi obradovaše pridošlici. I nemalo zatim, povjeriše mu svoju djecu sa nadom da će im djeca naučiti važnije zakone od onih koje su do tada naučili od Prirode i Svemira.

Učitelj je započeo sa svojim učenjem. No kako je vrijeme teklo, svi su počeli primjećivati kako su se djeca počela polako mijenjati, kao da su bila zamijenjivana nekom drugom djecom. Postala su u početku razdražljiva,

a nakon toga se među njima pojavila i zloba, sve su se češće svađala međusobno i uzimala stvari jedni od drugih. Naučili su se ismijavanju, lažnim i lukavim osmijesima. Sa njihovih lica kao da su bili izbrisani prijašnji osmijesi, na koje su svi u selu bili navikli.



Ljudi nisu znali da li je to dobro, jer sama riječ 'loše' nije ni postojala kod njih. Imali su povjerenja u učitelja i iskreno su vjerovali da su to nova znanja i umijeća koja im je učitelj donio iz drugog dijela svijeta.

Prošlo je nekoliko godina. Djeca su narasla, a život u tom dalekom, planinskom selu, sašvam se promijenio. Ljudi su zauzeli zemlju, ogradili je i nazvali je svojim vlasništvom. Postali su nepovjerljivi i predostrožni jedni prema drugima. Zaboravili su za jezik ptica, životinja i biljaka. I svako od njih izgubio je svoju zvijezdu na nebu.

Pored toga u njihovim domovima su se pojavili televizori, kompjuteri, mobilni telefoni i iznikle auto-garaže. Ljudi su izgubili svoje široke osmijehe, ali su zato zadobili cinične kikote.

A učitelj, koji još uvijek nije naučio da se smije, posmatrao je sve to sa ponosom i pomiclio: U ZABAČENOM PLANINSKOM SELU NAJZAD SAM USPIO DA PRIKLJUČIM OVE DIVLJAKE MODERNOJ CIVILIZACIJI.

**Šalva Amonašvili**

## NJEMAČKA UVOZI LJEKARE

Zbog nedostatka ljekara i ostalog medicinskog osoblja u bolnicama, Njemačka sve više "uvozi" tu vrstu stručnjaka iz zemalja jugoistočne Evrope, Poljske i Rusije, a u posljednje vrijeme, zbog krize eura, sve je više zainteresovanih ljekara iz Španije.

"Ljekari i medicinske sestre iz istočne i južne Evrope su stručni, ali odlučujuće je to koliko dobro vladaju jezikom. To je alfa i omega", rekao je Silvio fon Entres, rukovodilac Akademije u gradu Marlu.

To je jedna od brojnih firmi u Njemačkoj koje su se specijalizovale u posredovanju pri angažovanju stručnog osoblja za bolnice.

Osim u zemljama jugoistočne Evrope kao što su Rumunija, Grčka, Hrvatska, Srbija, Albanija, Kosovo i Bosna i Hercegovina, osoblje najčešće pronalaze i u Poljskoj i Rusiji. A otkako je nastupila kriza eura, mnogo je zainteresovanih ljekara i iz Španije.

Zahvaljujući zakonu koji je na snagu stupio 1. aprila 2012., a kojim se priznaju profesionalne kvalifikacije stečene u inostranstvu, dodjela ljekarskih dozvola za rad u Njemačkoj više nije strogo vezana uz posjedovanje određenog državljanstva.

Ipak, dok je ljekarima iz zemalja članica Evropske unije potrebno samo da dokažu da dovoljno dobro znaju jezik, njihove kolege koje dolaze van granica EU moraju, da bi dobili dozvolu za rad, da polože ispit o ekvivalentom medicinskom znanju.

Pri tom se provjerava to da li postoje "značajne sadržajne razlike" između znanja stečenog u Njemačkoj i kvalifikacija koje je ljekar dobio u svojoj zemlji, odnosno, da li mu se u Njemačkoj priznaje diploma koju je stekao u inostranstvu.

Fon Entres kaže da ljekari koji dolaze van Šengenske zone moraju prvo da zatraže vizu sa radnom i stručnom dozvolom. To znači da prvo moraju da pronađu radno mjesto, a da će tek onda biti pokrenut postupak priznavanja kvalifikacija.

Prije nego što pristupe ispitu o ekvivalentom medicinskom znanju, strani ljekari redovno prolaze takozvanu fazu prilagođavanja i utvrđivanja.

"Tokom tog vremena mogu da rade i zarađuju, ali uvijek ograničeno i pod nadzorom odgovornog ljekara", kaže Entres.

Nakon 6 do 12 meseci, većina stranih ljekara osjeća se spremnim da izađe na ispit. Ljekar može sam da odluči kada će se prijaviti za ispit. Zanimljivo je da se pri provjeri kvalifikacija za specijaliste uračunava i medicinski, radni period iz njihovih domovina."

Njemački jezik ne mora obavezno da se uči u Njemačkoj. Stranim ljekarima, kurseve jezika, sve više nude posrednici u njihovim zemljama, a nakon tih pripremnih kurseva, ljekari dobiju mogućnost da pohađaju dodatne kurseve jezika, u Njemačkoj.

Na njima dobijaju riječnik i uče komunikaciju potrebnu u svakodnevnom bolničkom životu. Tu se vježbaju razgovori sa pacijentima, uči se pisanje dijagonoza i nalaza ili otpusnih pisama.

Strani ljekari u Njemačku rado dolaze i zbog specijalizacije.

"Nije ovdje samo plata bolja od one u mojoj domovini, već i mogućnosti daljeg usavršavanja", kaže Ashot Gevorkov.

On je kao neurohirurg 12 godina radio u Sankt Petersburgu i nada se da će nova iskustva moći da skupi i u Njemačkoj.

Tokom pripremnih kurseva ljekari imaju i mogućnost prakse i u bolnicama.

"To je vrlo popularno među klinikama sa kojima sarađujemo. Od toga obje strane imaju korist: bolnica može da upozna novog ljekara, a on da bez dodatnog pritiska koji ima kad konkuriše za posao, pokaže svoje sposobnosti", kaže Silvio fon Entres.

Takav model funkcioniše. Nakon kurseva jezika, većina ljekara pronalazi posao u Njemačkoj.

**Prenosi: Deutsche Welle**

## NOVOSTI IZ MEDICINE

Ruski ljekari u Tatarstanu počeli su operacije prema jedinstvenoj metodici - jednom injekcijom podižu na noge one koji su mislili da više neće moći normalno da hodaju!

Pokretnost zglobova i osjetljivost vraća se već za nekoliko mjeseci, a operacija se svodi na jednu injekciju i traje najviše sat vremena! Zato se period oporavka smanjuje nekoliko puta. Spas od invalidnosti za ljudе sa bolesnim ekstremitetima postale su - ćelije masti.

Tehnologija operacije je sljedeća: pacijentu uzimaju fragment masnog tkiva, u laboratoriјi izvlače ćelijski koncentrat i istog dana ga ubacuju u oštećeni dio.

Operacija traje najviše sat vremena. Koncentrat radi kao svojevrsna fabrika – on izdvaja biološki aktivne supstance za brzu obnovu organizma.

Pacijentima sa ishemijskom bolešću donjih ekstremiteta, sa povrijeđenim perifernim nervima i krvnim sudovima više nije potrebno da

prolaze dugotrajan kurs liječenja. To je novi fenomen u liječenju perifernog nerva.

Za liječenje sličnih povreda i bolesti u svijetu koriste se matične ćelije. U Tatarstanu su odlučili da razmišljaju šire. U koncentratu koji se izdvaja iz masnog tkiva sastoje se ne samo matične ćelije. U tome je i novina i tajna uspjeha. On ne izaziva odbacivanje, alergijska reagovanja, niti vodi ka pojavi raka.

Efekat je istražen na 50 pacijenata, a rezultati su prijatno iznenadili stručnjake.

U toj tehnologiji ne vrše se dodatne manipulacije sa matičnim ćelijama zato što su one biološki sasvim bezbjedne. Na kraju ćelijski koncentrat živog tkiva bukvalno podiže na noge pacijente koji se više nisu nadali da će hodati!

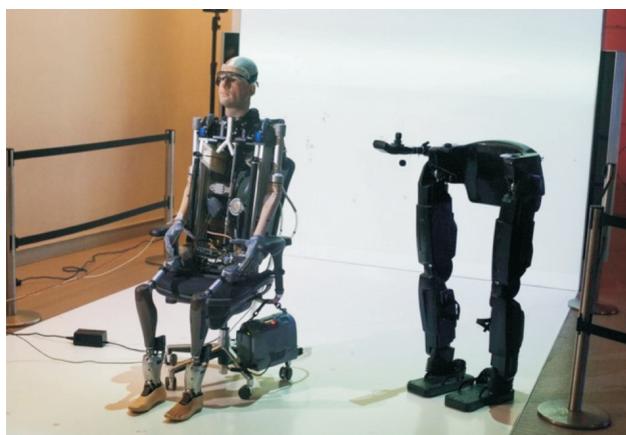
Oni kojima su prsti bili nepokretni i neosjetljivi poslije "čudesne injekcije" mogu čvrsto da stegnu ruku ljekaru - navode ruski mediji.

## POSJEDUJE ORGANE, UDOVE I SINTETIČKU KRV

*Pedstavljen prvi umjetni čovjek na svijetu nazvan Rex*

Godinama je postojao samo u mašti naučnika, ali to više nije slučaj. Tim čudotvoraca stvorio je prvog bioničkog robota s umjetnim organima, udovima i sintetičkom krvlju kojem su dali ime Rex, a izložen je danas u londonskom Naučnom Muzeju.

Ovo zapanjujuće stvorenje u svom tijelu sadrži najnaprednija dostignuća tehnologije, baš kao i umjetnu gušteriću, bubrege, slezenu i dušnik, a tu je i funkcionalni dišni i krvožilni sistem. Dvometarski robot kreiran od naučnika iz Shadow Robot Company nema toliko toga za-



jedničkog s njegovim prethodnikom Stevom Austinom iz 1970. koji je postojao samo na malim ekranim, u seriji "Six Million Dollar Man".

Daily Mail donosi kako je Rex napravljen prema licu švicarskog istraživača Bertolta Meyer, koji se rodio

bez lijeve ruke, a kasnije mu je nadomještена upravo onom bioničkom.

"Iz ličnih sam se razloga često zanimalo za bioničku tehnologiju misleći kako će se nešto promjeniti kroz pet ili šest godina. A već smo se sada našli u situaciji da možemo stvoriti jedno izvrsno i prekrasno tijelo", rekao je Meyer.

## EUTANAZIJA

Dva brata u Belgiji koja su rođena gluha saznali su da će potpuno izgubiti vid, pa su sami zatražili eutanaziju jer nisu mogli da podnesu mogućnost da nakon celog života provedenog zajedno jedan drugog više nikada ne vide. Jednojajčane blizance (45) iz Antverpena koji su rođeni gluvi lekari u Belgiji su podvrgli eutanaziji nakon što su otkrili da će uskoro potpuno oslepeti.

Naime, braća su sama zatražila eutanaziju jer nisu mogla da podnesu mogućnost da nakon celog života provedenog zajedno jedan drugog više nikada ne vide.

Belgijski zakoni dopuštaju eutanaziju ukoliko pacijenti jasno izraze želju i pate od nepodnošljivog bola uz detaljnu procenu lekara. Eutanazija u Belgiji razlikuje se od one u Švajcarskoj gde pacijent mora aktivno da "učestvuje" u primanju leka koji će ga ubiti, odnosno dopušteno je samo "potpomognuto samoubistvo".

U Belgiji su u 2011. godini obavljene 1.133 eutanaziјe, što je oko jedan odsto svih smrtnih slučajeva u zemlji. Ali u slučaju bližanaca neuobičajeno je to što nije potpuno jasno jesu li patili od nepodnošljivih bolova ili su bili smrtno bolesni.

Braća Mark i Edi Verbsem zajedno su radili kao stolari i delili su stan. Njihov brat Dirk (46) rekao je kako su blizanci bili užasnuti samom činjenicom da se više neće moći videti.

- Za moju braću to je bilo

nepodnošljivo. Zajedno su živelii, čistili i kuvali. Bili su jako uredni, a slepilo bi ih gurnulo u zavisnost o drugima. Ipak, mislim da bi, da su imali vlastite porodice, imali razlog za život. Komunicirali su posebnim znakovnim jezikom, poznatim samo njima i članovima najbliže porodice – rekao je Dirk i dodaо kako su roditelji i on pokušavali da ih odgovore od eutanazije. Ali bili su uporni.

- Mark i Edi su nam mahnuli. 'U nebo, u nebo', rekli su nam. I

bilo je gotovo – ispričao je brat.

Lekar koji je vodio eutanaziju, David Dufor, rekao je kako su blizanci tokom postupka bili potpuno pri svesti. Rekao je kako su bili veoma srećni i kako je njemu bilo veliko olakšanje što im je pomogao i olakšao im muke.

- Popili su kafu u dvorani i mnogo su razgovarali. Odvajanje od roditelja i brata bilo je vrlo lepo i smireno – dodaо je Dufor.

*preuzeto sa: [Telegraf.rs](http://Telegraf.rs), 24sata.hr*



# DRSKE PLJAČKE NAD UDRUŽENJIMA OSOBA S INVALIDITETOM

Nepoznati počinitelj ili više njih provalio je u prostorije goraždanskog Udruženja oboljelih od cerebralne dječje paralize i distrofije u Vinkovićima kod Goražda.



Upad je izvršen kroz prozor bivše ambulante koja se nalazi u istom objektu, a prema prvim procjenama provalnika su zanimali samo kablovi i rozetne sa dimnjaka, odnosno metali koje se mogu unovčiti u firmama za otkup sekundarnih sirovina. Međutim, njihovim sjećenjem sve mašine u radionici za izradu suvenira su onesposobljene, a uništene su i elektro-instalacije u prostorijama.



“Zatekla sam takav nered da nisam ni znala da ulazim u naše prostorije. Sve što je postojalo od kablova je izvučeno i iz zidova i iz mašina u radionici. Ni dimnjaci nisu ostali u redu, jer obje rozetne su izvučene. Nedostaju i dvije mašine, a trebat će nam dosta vremena da ustanovimo šta sve nedostaje. Ovdje smo imali radionicu „Životna pomoć“ u kojoj smo radili drvene igračke, a čijom smo prodajom poku-

šavali preživjeti. Prije pet godina kompletну radionicu opremili su naši prijatelji iz njemačkog grada Gere, a dvije mašine na kojoj mogu raditi osobe sa invaliditetom su namjenski kupljene i dopremljene iz Njemačke. Lakše bi nam bilo da je ove mašine i odnio nego što ih je ovako onesposobio”, kazala nam je predsjednica udruženja Mirsada Ćulov.

*Preuzeto iz: Dnevni avaz*

## IDENTIČNO

Baš kao i Udruženju oboljelih od cerebralne dječje paralize i distrofije iz Goražda, Informativnom centru za osobe sa invaliditetom “Lotos” iz Tuzle, 2011. augusta mjeseca je provaljeno u prostorije. Tom prilikom počinitelji su se zanimali samo za kablove koji sadrže bakar i koje mogu bez ikakvih problema prodati otkupljavačima, a pri tom, otkupljavači sirovina niti jednom ne pitaju odakle dolazi ta sirovina koju otkupljuju. U prostorijama nije ostalo nijedno produžno kablo, kablo od aparata, mašina, pa čak i kablovi od kompjuterskih miševa, tastatura, monitora i centralnih jedinica.

Naravno, policija Tuzlanskog kantona je izašla na uviđaj, ali tom prilikom nisu uspjeli da pronađu ni jedan otisak prsta koji bi mogao razotkriti počinitelja. Šta više, inspektor nisu uspjeli pronaći ni otiske zaposlenih koji su dan prije radili. Šteta koju su lopovi načinili Udruženju IC “Lotos” iznosi preko 20.000 KM.

Počinitelji i danas nesmetano “operišu” gradom i pustoše druga udruženja osoba sa invaliditetom, a otkupljavači sirovina redovno otkupljuju sve što im se doneće, naravno bez ikakvog pitanja otkuda ta sirovina potiče. Policija je nemoguća, zato što su lopovi, kako inspektor kažu “mađioničari”, jer ne ostavljaju otiske prstiju. Ako bi otkupljavači sirovina, pri otkupu sirovine, pooštrili kriterije u vidu evidentiranja donosioca sirovine, vjerovatno je da bi se smanjio broj ovakvih krađa, jer bi ukradene stvari, lopovi teže prodavali, a građani bili sigurniji.

*Pripremio: Anes Ć.*

## POLOŽAJ DJECE U BiH

Svako drugo dijete u BiH izloženo je nekom od oblika nasilja, pokazalo je to UNICEF-ovo istraživanje koje je prezentirano medijima u Sarajevu, a koje je provedeno od novembra 2011. do aprila 2012. godine i obuhvatilo je 7.500 domaćinstava, uključujući 1.544 romska domaćinstva.

"Istraživanje višestrukih pokazatelja - MICS" osmišljeno je kako bi se prikupile statistički značajne, međunarodno usporedive procjene ključnih indikatora u oblastima zdravstva, obrazovanja i dječije zaštite, a radi se o trećem ovakvom istraživanju, dok je posljednje provedeno 2005./2006. godine.

Predstavnica UNICEF-a u BiH Florence Bauer je prezentirajući brojne rezultate ovog istraživanja naglasila kako postoji i napredak u nekim važnim područjima kao što je pitanje prenatalne njege i pristup trudnica zdravstvenim ustanovama, ali i kada je u pitanju imunizacija gdje je zabilježen porast pokrivenosti sa 61 na 68 posto, no potreban je i dodatni rad na tome jer bi taj postotak trebao biti više od 90 posto.

"Istraživanje pokazuje relativno loše rezultate u smislu pristupa predškolskom obrazovanju posebno u ruralnim područjima što je potrebno poboljšati. Pristup predškolskom obrazovanju je još nizak i u usporedbi sa zemljama regije u kojima oko 50 posto djece ima pristup predškolskom obrazovanju, u BiH je to samo 13 posto" ističe Bauer.

Istraživanje se bavilo i romskom populacijom i pokazale su se brojne razlike u odnosu na opće rezultate istraživanja, a kao primjer je izdvojen podatak da je smrtnost novorođenčadi kod romske populacije tri puta veća nego u ostatku ispitanog uzorka.

Također, zabilježena su i rizična ponašanja u romskoj populaciji jer jedna od tri žene mlađe od 18 godina rađaju djecu što dovodi u opasnost i porodilju i dijete, a zbog važnosti ovakvih podataka Bauer je izrazila nadu kako će nadležni iskoristiti podatke da bi se poboljšali

programi i politike prema ciljnoj populaciji. Ministar zdravstva Federacije BiH Rusmir Mesihović je kazao da je istraživanje pokazalo poboljšanje kada je u pitanju broj pothranjene i pretile djece u odnosu na posljednje istraživanje, najavljujući da će uskoro biti prezentiran program zdrave ishrane djece što bi trebalo doprinijeti smanjenju broja pretile i neuhranjene djece.

Govoreći o romskoj populaciji, Mesihović naglašava da je istraživanje u tom smislu veoma značajno jer će dodatno pomoći da se poboljša sistem zdravstvene zaštite za sve građane BiH uključujući i romsku populaciju.

Ministar zdravstva i socijalne zaštite RS-a Ranko Škrbić ističe da će istraživanje pomoći za daljnja planiranja svih vlada u BiH koja će biti fokusirana na poboljšavanja stanja u zdravstvenoj i socijalnoj politici.

"Od posljednjeg istraživanja povećan je broj djece koja koriste majčino mlijeko kao isključiv način ishrane. Zabilježeno je i značajno smanjenje broja djece koja imaju prekomjernu težinu, a taj broj u Republici Srpskoj je prepolovljen. Potrebno je poboljšati stupanj imunizacije kako bi se spriječile određene bolesti" naglašava ministar Škrbić.

Predsjednik Udruženja Roma "Amaro khama-Naše sunce" iz Visokog Mujo Musić upozorio je na probleme Roma kao što su stambena politika, zdravstvo, zapošljavanje, obrazovanje, naglašavajući kako su Romi u svim tim segmentima u veoma lošoj poziciji.

**Preuzeto sa: [www.dnevnik.ba](http://www.dnevnik.ba)**



## KAKO PREPOZNATI AUTIZAM KOD DJECE

Autizam se najčešće prepozna kao neadekvatno reagovanje djeteta na spoljašnje stimuluse u vidu zvuka, dodira, prisustva druge osobe, prostornih odnosa i slično.



“Nereagovanje na zvuk podrazumijeva izostajanje “odgovora” na glas i to vrlo često iz svoje najbliže okoline. Iz prakse poznajem pri-

mjer majke koja je razbila nekoliko tanjira, ne bi li se uvjerila da sa njenim djetetom nešto nije u redu. Ova djeca uglavnom ne vole dodir i reaguju povlačenjem ili burnom reakcijom u vidu plača, bacanja i fizičkog odgurivanja osobe.

Na neke zvukove i stimulse dijete često zatvara oči ili uši. Sklono je izolaciji bez ikakvog povoda i razloga. Zbog toga kaže da se kod ove djece radi o visokom stepenu zatvorenosti u sebe”, kaže za MONDO profesor defektolog oligofrenolog Sanja Mogorović.

Ona je objasnila da se djeca oboljela od autizma prepoznaju i po tome što odbijaju raznovrsnu ishranu, jedu jednoličnu hranu iste boje, oblika i mirisa. Ne reaguju na naloge pa se stiče utisak da dijete ne razumije govor drugih i da je neposlušno. Odbijaju direktni kontakt sa drugim osobama osim najčešće majkom ili osobom iz bliske okoline i ne gleda u pravcu izvora zvuka ili govora.

“Vrlo često premalo spava i postoje sklonosti ka ometanju i isprekidanosti sna. Iskazuje nepovjerenje i negiranje na nepoznatu osobu. Ne trpi vlagu ruku i nekih dijelova tijela, kao i mrlje na odjeći. Ova djeca nemaju inicijativu u igri i vršnjačkoj grupi te se često dešava da budu i odbačena. Pokazuju sklonost ka bijegu, udaljavanje od sopstvenog doma, tumaranju i

dezorientaciji. Najdominantnija karakteristika kod ove djece je dugotrajna stereotipna igra, impresioniranost svjetlošću i sjenkama, kao i određene fokalne sposobnosti koje su ove osobe sklene da izvedu do perfekcionizma”, kaže Sanja Mogorović.

Šta roditelji treba da urade kada primijete neki od ovih simptoma?

“Kao roditelji koji prate razvoj svoje djece, svakako da moramo обратiti pažnju na eventualnu pojavu makar i jednog od ovih simptoma što nam treba biti znak za detaljniju observaciju djeteta od strane stručnjaka, prije svega dječjeg psihijatra, razvojnog psihologa, pedijatra i defektologa. U koliko postoji i minimalna sumnja u problem iz spektra autizma, potrebno je započeti sa ranim razvojnim stimulativnim tretmanom kako se poremećaj ne bi produbljivao i kako bismo smanjili razvoj simptoma autizma. U Vašingtonu se bebe uključuju u rani program stimulacije već sa osam mjeseci”, kaže defektolog i dodaje da najvažniju ulogu u otkrivanju, imaju roditelji.

Roditelj je taj koji prvi prepozna da kod djeteta izostaju glasovi, brbljanje, neadekvatno reagovanje na zvuk, odsustvo plača i nezainteresovanost za okolinu i igračke. Dijete se pojmom ovih prvih simptoma od strane pedijatra upućuje na dalje ispitivanje i tertman.

Kada se najranije kod djeteta može prepoznati i definisati autizma, i uslijed čega nastaje?

“U periodu od osamnaestog mjeseca života djeteta. Ranije se smatralo da je autizam bolest i da se kao takva nasleđuje. Međutim, najnovija istraživanja pokazuju da postoje samo određene promjene u nekim segmentima gena koje se manifestuju kroz spektar autističnog poremećaja i ponašanja. Ne zna se sa sigurnošću koji je gen tačno odgovoran za nasljednost autizma i na ovom stepenu razvoja nauke nemoguće je dokazati nasljednost, niti prenatalnom dijagnostikom spriječiti pojavu ovog razvojnog poremećaja”, kaže profesor defektolog oligofrenolog Sanja Mogorović.

## ODBIO DA POSLUŽI GOSTA RADI DISKRIMINACIJE

Konobar u jednom restoranu u Hjustonu postao je pravi heroj, pošto je odbio da posluži gosta koji nije želio da sjedi za stolom pored djeteta sa Down sindromom.



Incident se desio u restoranu "Lorenzo" gdje Majkl Garsija radi posljednje dvije godine i gdje ima sjajnu komunikaciju sa mušterijama.

U srijedu uveče je ugostio dvije grupe gostiju, jedni su bili Kim Kastiljo i njena porodica zajedno sa petogodišnjim Majlom koji ima Down sindrom dok je drugu grupu smjestio za susjedni sto.

Ubrzo je druga porodica tražila da bude premještena. Garsija je naravno htio da ih premjesti ali je u prolazu čuo njihov komentar: "Djeca sa posebnim potrebama treba da budu specijalna na nekom drugom mjestu."

Garsija nije mogao da vjeruje da je čovjek tako ružan komentar dao pred svojim rođenim djetetom. Iako zabilježio da bi mogao da izgubi posao, osjećao je da mora da reaguje: "Uznemirio sam se. Preplavila su me osjećanja i morao sam da mu kažem: Izvinite ali ja ne mogu da Vas uslužim."

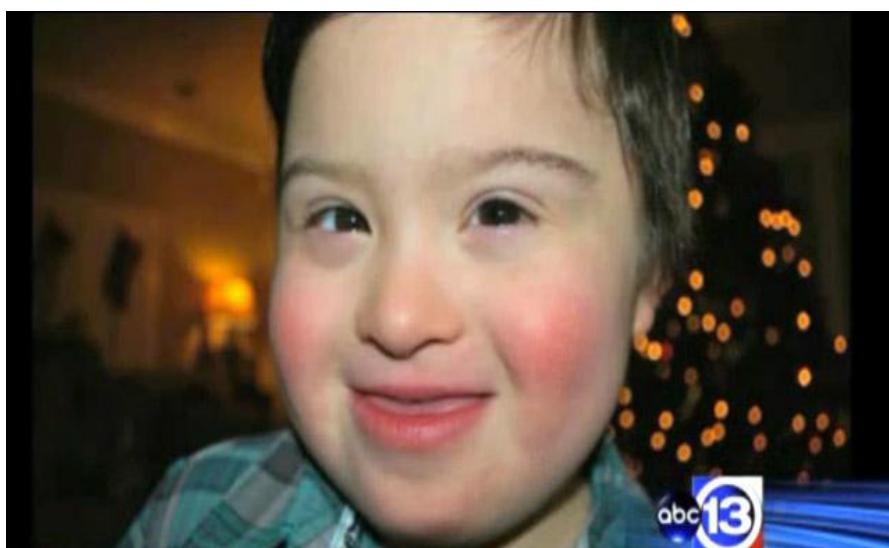
Ta porodica se ubrzo pokupila i krenula ali ne prije nego što im je Garsija rekao: "Kako ste mogli to da kažete? Kako ste mogli da kažete to o predivnom petogodišnjaku?".

Kim Kastiljo, majka malog Majla, kaže da je primijetila da porodica za susjednim stolom odlazi ali da nije znala zašto sve dok joj jedan od Garsijinih kolega nije rekao.

"Da je bio nesnosan kao bilo koji drugi petogodišnjak, shvatila bih zašto porodica za susjednim stolom želi da se pomjeri. Niko ne želi da sjedi pored glasnog, nervoznog djeteta ali ovo nije imalo veze sa tim. On je samo dijete i ne treba ga diskriminisati. On nije tražio da bude rođen sa Down sindromom!" kaže Kim Kastiljo.

Ona je dodala da je veoma zahvalna Garsiji što se založio za njenog sina: "Impresionirana sam što je Majkl tako reagovao zbog Majla a i ne zna nas. Učinio je zato što je to ispravno." Iako su se svi uplašili da bi konobar mogao da dobije otkaz zbog ovog poteza, vlasnici i šefovi restorana su stali iza njegovog postupka.

Zapravo, Facebook strana restorana je postala veoma posjećena poslije ovog događaja. Na istoj, stižu komentari podrške za ovaj hrabar i pravedan čin.



# **NEZAPOSLENE ŽENE SA INVALIDITETOM PODLOŽNIJE BOLESTIMA**

Istraživači zaključuju da je važno povećati broj zaposlenih žena s invaliditetom, omogućiti im prekvalifikaciju i doškolovanje, pružiti im socijalnu potporu "putem grupa za samopomoć" i omogućiti im kreativni rad.

U Hrvatskoj je 2678 nezaposlenih žena s invaliditetom, a nemogućnost zapošljavanja čini ih dodatno ranjivijom grupom, jer žive ispod nivoa ostalih u društvu pa su podložnije razvoju psihofizičkih simptoma koji ugrožavaju njihovo zdravlje, pokazalo je istraživanje koje su proveli stručnjaci Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo (HZJZ).

Istraživanju je trajalo godinu dana i u njemu je učestvovalo 296 žena s invaliditetom od 19 do 65 godina, od kojih je 137 bilo zaposleno i 159 nezaposleno.

"Cilj nam je bio da naučnom metodom istražimo kvalitetu života tih žena, pogotovo jer se radi o mladim ženama" u dobi od 40-ak godina čija je kvaliteta života, po međunarodnoj ljestvici, ispod nivoa ostalih građana, rekao je voditelj projekta dr. Tomislav Benjak.

Ispitujući prioritete u životima nezaposlenih žena s invaliditetom, istraživači su, među ostalim, utvrdili kako su to zadovoljstvo porodičnim životom, posao i prisutnost bliskih osoba, a kvalitetu života umanjuju nezaposlenost, okolina i zdravstveno stanje.

Zaposlenim ženama s invaliditetom važan je pak osećaj pripadanja zajednici, sigurnost u vlastitu budućnost, dobar odnos s bliskim osobama i uživanje s prijateljima.

Istraživači zato zaključuju da je važno povećati broj zaposlenih žena s invaliditetom, omogućiti im prekvalifikaciju i doškolovanje, pružiti im socijalnu potporu "putem grupa za samopomoć" i omogućiti im kreativni rad.

Istraživanje bi, kako je rečeno, trebalo predoneti sprovođenju Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom. Projekt su poduprli Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Portal Moj posao, HZJZ i Udruga za promicanje istih mogućnosti.

## **CIJELI ŽIVOT ŽELI BITI OSOBA SA INVALIDITETOM**

Klo Dženings-Vajt (Chloe Jennings-White, 57) iz Londona koja živi u Juti u Sjedinjenim Američkim Državama, boluje od rijetke psihičke bolesti zbog koje želi biti paraplegičar, odnosno paralizirana od struka naniže. Ljekari su joj 2008. godine dijagnosticirali rijedak sindrom i tada su joj predložili da počne koristiti invalidska kolica.

- Kada sam počela koristiti kolica, bilo mi je mnogo lakše i više se ne pokušavam povrijediti kako bih bila oduzeta - kaže Klo, koja je sebe nekoliko puta pokušala slomiti ili oštetiti kičmu.

Simptome bolesti počela je osjećati kada je imala devet godina.

- Moja teta Oliv (Olive) pala je s bicikla i ostala nepokretna. Odmah sam sjela na bicikl i pokušala se povrijediti, ali sam imala samo nekoliko masnica - kaže Klo.

Kao desetogodišnjakinja došla je na ideju da nosi proteze na nogama nakon što je u školi

vidjela bolesnog prijatelja koji ih je nosio. U 31. godini dijagnosticirana joj je fibromialgija, odnosno bolovi u mišićima.

- Drugima sam još tajila da želim biti paralizirana. Godine 2006. upoznala sam svoju partnerku Denijel (Danielle, 44), ali sam i njoj tajila da želim postati paraplegičar - kaže Klo.

Ipak, sve je odlučila priznati Denijel, koja joj je predložila da potraži pomoć psihoterapeuta.

- Dijagnosticirali su mi poremećaj i objasnili mi da nisam ja za to kriva niti iko drugi nego moj mozak, jednostavno, tako razmišlja. Bilo mi je lakše kada sam saznala da ima i drugih ljudi koji pate od tog poremećaja. Više me nije bilo sram. Porodica me je podržala i specijalisti su mi 2008. predložili da počnem koristiti invalidska kolica. Ona su za mene do sada najbolja terapija - kaže Klo.

# GENIJALCI NIKADA NE RADE SAMI

Naučnici rijetko kada u današnje vrijeme do svojih otkrića dolaze sami, a izvjesno je da će u budućnosti veliki naučni prodori biti djelo velikog broja stručnjaka koji će nesebično dijeliti svoje ideje i raditi u timovima.

Tvrđnja da su veliki umovi u nauci u prošlost izumrli i da čovječanstvo više nikada neće podariti jednog Ajnštajna, Njutna ili Darvina, je možda suviše hrabra, ali to je upravo teza koju je u magazinu "Nature" iznio psiholog Din Kit Simonton, piše "Gardijan".

Pri tome je mislio da je malo vjerovatno da će neko revolucionarno naučno otkriće biti plod genijalnosti "usamljenog jahača", kao što je to bio slučaj u prošlosti, već će u tome učestvovati veliki timovi stručnjaka.

Ova teza je u naučnim krugovima i osporavana i odobravana, a u sadašnje vrijeme zaista je teško povjerovati da će u izuzetnim trenucima nadahnuća pojedinca čovječanstvo ponovo pomjeriti granice nauke.

Piter Higs možda jeste postavio teoriju o čestici kojom su se naučnici bavili proteklih godina, ali ni to nije bilo samo njegovo otkriće. Iako pored te čestice stoji njegovo ime i drugi naučnici su u to vrijeme imali slične ideje. Takođe, Veliki Hadronski sudarač je bio produkt tima naučnika iz skoro cijele Evrope.

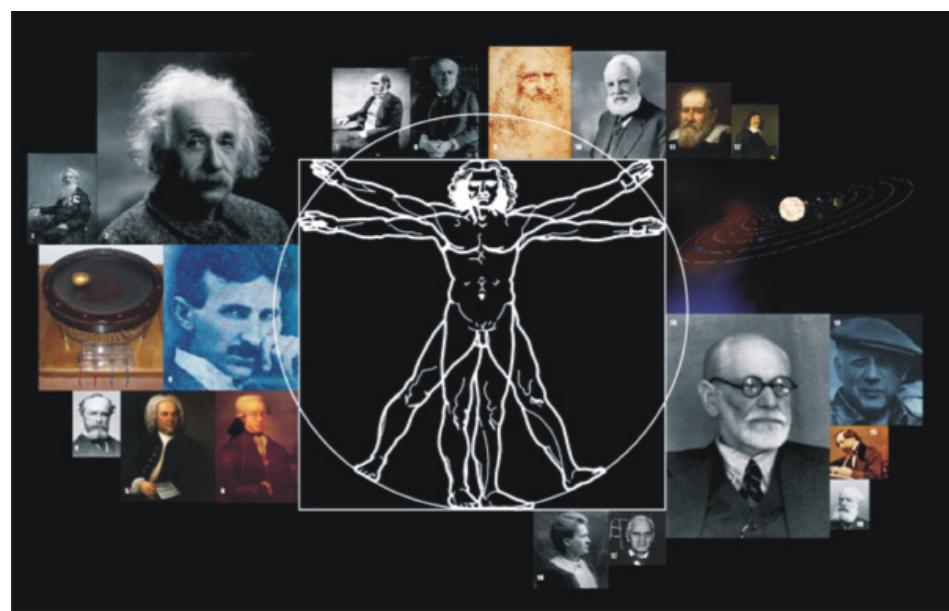
Mit o pojedincu i njegovom briljantnom umu možda je bio samo zgodna stvar da se onima koji nisu u nauku toliko upućeni, približi sam čin naučnog otkrića. Nešto kao uzbudljiva priča sa baš ne sasvim preciznim podacima i živopisnim likovima o tome kako se vrše istraživanja i kako rade naučnici. Tome u prilog možda ide i rečenica Isaka

Njutna koji je rekao da je "vidio malo dalje stojeći na ramenima džina", misleći pri tome da njegova otkrića nisu došla sama od sebe, već da imaju svoju predistoriju i da nisu izolovani incident.

Nauka napreduje zbog toga jer ljudi postaju stručnjaci u svojim oblastima tako što sa drugima o tome raspravljaju i razmišljaju o nekim drugim načinima rada, kada oni koje već poznaju ne daju nikakve rezultate. Oni odbacuju svoje pretpostavke jer uče od kolega i protivnika sa kojim se takmiče, jer je to u ljudskoj prirodi. Iz takvog ponašanja izviru nove ideje i dolazi do osvajanja novih teritorija u nauci.

Možda će se ova hipoteza pokazati pogrešnom, možda će u budućnosti biti više genijalnih pojedinaca koji će čovječanstvo zadužiti nekim novim velikim otkrićem. Nauka uvijek privlači ljude sa zadržljivočim umom i maštom. Ali oni vjerovatno nikada kao pojedinci neće biti toliko važni kao širi uticaj koja otkrića imaju na društvo, a kamoli onoliko koliko oni sami misle da su važni.

Ono što je suštinski bitno jeste da čovječanstvo i dalje pomjera granice znanja u bilo kom obliku, dok god za time postoji želja, piše "Gardijan".



## INKLUZIJA OSOBA S CEREBRALNOM PARALIZOM

Prije petnaestak godina, kada je sa radom počelo ovo naše Udruženje cerebralne paralize i distrofije BPK Goražde, bilo je teško zamisliti opstanak. Teška globalna situacija, nedostatak podrške i razumijevanja, ispod marginalni položaj cerebralaca u društvu, nedostatak volje za izradom zakonske legislative samo su neki od otežavajućih faktora. Zamislimo činjenicu da u tom poslijeratnom periodu nismo bili u mogućnosti naći knjigu o cerebralnoj paralizi domaćih izdavača, nego smo je uzimali od autora iz susjedne Hrvatske. Formiranje Saveza cerebralne paralize je bio daleki san, skoro utopija, ako uzmemo u obzir da su u našoj zemlji postojala samo dva udruženja koje okupljaju osobe sa cerebralnom paralizom: u Kantonu Sarajevo i u našem Goraždu.

Sreća me je poslužila 2005. godine kada sam srela doktoricu Emiru Švraku. S njom sam podijelila mišljenja i razgovorala o nedostatku i potrebi formiranja Saveza CP. Iznijela sam doktorici da mi je žao što su sve druge vrste osoba s invaliditetom aktivnije od nas i što imaju svoje Saveze, koji postoje dugi niz godina s dugogodišnjim uspješnim iskustvom u radu. Bila sam sretna što se neko od stručnjaka počeo baviti literaturom o cerebralnoj paralizi. Radovale su me knjige „Druga strana života“ i knjiga dr Muftića „ABC Cerebralne Paralize“. Još sretnija sam bila kada se formiralo treće udruženje Cerebralne paralize u Zenici.

Moj san je dobio drugačiju notu. Osnivali smo Savez Cerebralne paralize na nivou F BiH. Tako je održana osnivačka Skupština 17. oktobra 2011. godine u prostorijama Udruženja Kantona Sarajevo. Osnivali smo Savez CP sa upravo tri pomenuta kantonalna Udruženja. Na moje veliko zadovoljstvo ulogu predsjednika Saveza uzela je doktorica Emira Švraka. Za Sekretara Saveza smo izabrali djevojku koja je

redovna članica udruženja Cerebralne paralize Sarajevo, s namjerom da joj pružimo stalno zaposlenje, a djevojka nama pomoći svojim angažmanom. Takođe znamo da sarajevsko Udruženje cerebralne paralize može najviše pomoći našem Savezu. Tom prilikom je dogovoren da 17. oktobar bude Dan osoba sa Cerebralnom paralizom. Zadovoljni smo i čini nas sretnim, što imamo za predsjednika našeg Saveza, jednu obrazovanu, elegantnu i lijepu damu, kao što je naša Mr.sci.dr Emira. Počeci

su teški, znamo. Svi smo ih preživljavali i doživljavali, pa je takav i početak našeg Saveza. Savez još uvijek nije ostvario finansiranja iz budžeta Federacije, kao što već koriste slični Savezi. Prvu godišnjicu Saveza obilježili smo ove godine, kao i dan osoba s Cerebralnom

paralizom. Bila je to skromna ceremonija upriličena kod naših prijatelja u Udruženju „Dlan“ u Zenici. Ovo Udruženje je mlado udruženje s vrijednim aktivistima i pokazali su nam se kao fini domaćini. U najskorije vrijeme se nadamo da će i naš Savez imati finansijska sretstva kao i ostali savezi koji okupljaju druge osobe sa onesposobljenjem, te na taj način pružaju raznovrsnu stručnu pomoći i podršku svojim članicama, vrše promociju svojih članica, angažuju se po pitanju zakonske regulative, po pitanju koja se odnosi na osobe s onesposobljenjem i mnoge druge vidove pomoći koje su u njihovom domenu. Naše Udruženje koje preživljava od 300,00 KM mjesечne pomoći naše opštine trudi se i trudit će se pratiti i podržavati rad Saveza i aktivno učestvovati u tome. Znamo da naš Savez za sada nije u mogućnosti finansirati zajednička okupljanja, niti druženja. Ne možemo od Saveza očekivati isplate dnevnicu, niti isplatu troškova goriva, niti bilo čega, ali se u narednoj godini nadamo mnogo boljem rezultatu i još većem uspjehu.



## USPJEŠNO POPRAVLJA AUTA I ELEKTRONSKIE UREĐAJE

*Da mi je čulo vida, izgradio bih avion, kaže Abdi Deniz koji je kao trogodišnjak oslijepio nakon vakcinacije*



Stanovnik turskog sela Bogrupek u blizini iranske granice Abdi Deniz, jedan je od najpoznatijih i najveštijih majstora kada je u pitanju popravka automobila, traktora i drugih poljoprivrednih strojeva, ali i elektronskih uređaja poput mobilnih telefona ili grijalica.

Kako sam za sebe kaže, Abdi Deniz je dokaz da volja ipak ruši sve prepreke. Deniz je kao trogodišnji dječak oslijepio nakon vakcinacije, ali uprkos tome, on se od petnaeste godine bavi popravkom elektronskih uređaja u selu Bogrupek, 65 kilometara od iranske granice. Iako ne vidi, Deniz se osam godina brinuo za porodicu tako što je vodio prodavnici mješovite robe.

Nedugo nakon toga popravio je vlastiti automobil, te je nakon toga počeo popravljati i

ostale uređaje poput mobilnih telefona, muzilica, radijatora ali i traktora i kombajna.

Deniz je novinarima agencije Anadolija kazao da se popravkom oštećenih auta i drugih mašina bavi od petnaeste godine i da je po tome poznat i u okolnim selima.

„Kada sam imao tri godine u naše selo su do stavljeni vakcine. Ja sam nakon vakcinacije oslijepio i nakon toga sam imao velike poteškoće. Počeo sam popravljati mašine i uređaje i uživam u tome“, kazao je Deniz.

On je također dodao da možda ne bi bio ovako spretan majstor da ima sposobnost da vidi.

„Ali ipak da vidim, sa ovim sposobnostima bi možda napravio avion“, dodao je on.

Seoski poglavar Cengiz Uluc je također kazao da Deniz popravlja i manje autobuse koji tokom ljeta prolaze ovim područjem.

Deniz je i svoja tri sina podučio svim vještina ma koje posjeduje.

On se kreće bez pomagala, sa velikom preciznošću broji novac koristeći čulo dodira, te na kraće relacije vozi traktore i druge poljoprivredne mašine.

**Preuzeto sa: [www.klix.ba](http://www.klix.ba)**

## BOLNA ISTINA

Bila jednom jedna slabašna starica koja je, kada je njen voljeni muž umro, otišla da živi sa sinom, snahom i unukom.

Svakog dana njen vid i sluh su se pogoršavali. Ponekad su se njene ruke toliko tresle da bi se grašak iz njenog tanjira otkotrljao na pod, a supa iscurila iz šolje. Sin i snaha nisu mogli da joj pomognu, ali ih je nervirao nered koji je pravila. I jednog dana su rekli – što je mnogo, mnogo je, pa su za nju postavili mali sto u čošku pored ormara za metle i dali joj da tamo sama jede sve obroke.

Za vrijeme jela, ona bi ih gledala sa drugog kraja sobe, očiju punih suza, ali oni teško da su razgovarali sa njom, osim što bi je grdili kad bi joj ispala kašika ili viljuška.

Jedne večeri, upravo prije večere, mala djevojčica je sjedila na podu igrajući se sa kockama.

„Šta to praviš? - upitao ju je otac ozbiljno.

“Pravim mali sto za tebe i mamu” - odgovorila je, “Tako da možete sami da jedete u čošku kada ja budem velika.”

Otac i majka su zanijemili i to je izgledalo kao da traje cijelu vječnost. A onda su počeli da plaču.

U tom trenutku su postali svjesni onoga što su uradili i tuge koju su prouzrokovali. Te večeri vrtili su staricu na njen pravo mjesto za velikim stolom i od tog dana ona je uvijek jela sa njima. A kad bi komadić hrane pao na sto ili bi viljuška zalutala na pod, izgledalo je da više niko ne mari za to.

## SAMOODBRANA ZA SLIJEPE

Sve veći broj slijepih i slabovidih osoba pribjegava samoodbrani kako bi bili sigurniji dok se sami kreću pustim ulicama. Mnoge se oslanjaju na svoje pse vodiče, ali su dobrotvorne organizacije za brigu o psima nedavno upozorile da je broj napada na pse vodiče u porastu. Sa ili bez psa, slijepa osoba je osjetljivija na napad. Videće osobe se mogu osloniti na znakove koji su često neverbalni



i procijeniti mogućnost suočavanja sa neugodnom situacijom. Mnogi prelaze ulicu ili se premještaju na drugo sjedište u autobusu ili vozu zbog instinkтивnog osjećanja da nešto nije uredu. Mnogim slijepim i slabovidim osobama teže je poduzeti takve aktivnosti jer ne vide znakove.

Dva muškarca nedavno su napala dvadesetosmogodišnjeg mladića u vozu. Zamolio ih je da budu pažljivi nakon što je jedan od njih stao na rep njegovom psu vodiču. Zatim su ga gurnuli i jače udarili, izbjegao je teže povrede brzim napuštanjem voza sa psom vodičem i prijateljem. Bio je veoma potresen.

Majkl Wilson, regionalni menadžer kampanje za RNIB, kaže kako je kriminal u porastu, i mada nisu čuli za mnogo napada na slijepе osobe, lična sigurnost je najvažnija. Stoga se sve

veći broj slijepih i slabovidih osoba okreće tehnikama samoodbrane kao što su borilačke vještine da bi povećali svoju sigurnost.

Džudo, je naprimjer jedina borilačka vještina na paraolimpijskim igrama u Londonu 2012. koja je isključivo rezervisana za slijepе sportiste. Profesor Stiven Nikols uzeo je elemente iz borilačkih vještina kako bi razvio program za slijepе i slabovide osobe. Njegova metoda,

jedan Dodir, namijenjena je za konfrontaciju u stvarnoj životnoj situaciji. Kada napadač položi njegovu ili njenu ruku na nekoga, slijepе osobe naučene su da stave ruke navrh njihovih i dodirnu napadača odpozadi. Ideja je da slijepa osoba zna gdje je palac što će joj pomoći da sazna kako je napadač pozicioniran i da iskoristi priliku za napad. Ako napadač pobjegne, ponovo su „nevidljivi“.

Nikols, koji je proučavao anatomiju napada na slijepе osobe, kaže kako napadač fizički ne može okružiti slijepu osobu jer nema kontakta očima a

jezik tijela je također pogrešan.

Program jedan dodir ima 15 registrovanih trenera i 9 škola u Sjedinjenim Državama, a Stiven Nikols nada se da će ga uskoro razviti u Velikoj Britaniji. Nikols vjeruje da će slijepе osobe naučiti program koji će se zahvaljujući slijepim instruktorima prenositi u zajednici.

**S engleskog prevela Tifa Tučić**



## SAVRŠEN BRAK

Moj Mujo je jako pažljiv. Tri puta sedmično me vodi na burek. Ja ga napravim i ispečem, a on mi kaže: "Hajd', izdiđi bona iz kuhinje i pojedi i ti malo."

Popodne nikad ne spavamo zajedno. On spava sam na kauču u dnevnom, a ja brišem prašinu i perem suđe.

Svakog mjeseca, čim dobije platu, kupuje mi poklone. Uvijek dobijem deterdžent za suđe, da se ne mučim i perem na suho i "WC Sanitar" da ne moram da trljam kadu i pločice samo sa četkom i vodom. Zato svaki dan kažem sebi: "Bona, Fato, koje si ti sreće. Pa, đe nađe ovakvog čovjeka?"

Rođena sam u novembru, pa mi Mujo za svaki rođendan pokloni četri metra drva i onda gleda kako uživam u poklonu dok ga unosim u podrum. Dok uživamo kraj vatre u peći, ja odmah spomenem da bih za Novu godinu voljela dobiti na poklon dvije tone uglja.

Iako kipti od bijesa, uvijek se suzdrži pa me ne odalami, al' kaže: "Tek si jedan poklon otvorila, a već misliš na drugi." Al' takve smo mi žene, šta se tu može.

On me kao dobar muž tjera da držim dijetu kako bi dobro izgledala. Stavio je ključ na

frižider, a ako napravim batake za ručak, on pojede sve, a meni, duša moja, ostavi samo krumpir. Kad mu kažem: "Mujo, pa nisu nam djeca na dijeti, ostavi im bar jedan batak", on mi odgovara: "Jesu, cure su, moraju biti mršave." Takav je moj Mujo, pravi moderni domaćin, koji vodi računa da mu žena i čerke uvijek budu vitke."

Kad šetamo robnom kućom, izgledamo kao zaljubljeni par jer me on drži za ruku. Lijepo mi je zavrne da ne mogu ništa da pipam. On neće da se ja mučim, pa me svake noći istjera iz spavaće sobe da ne bih morala slušati njegovo hrkanje.

Što jes'-jes', ne da mi da sama radim po kući. Uvijek natjera mene i moju majku da zajedno radimo.

Nikad se ne kupa bez mene. Jednom mješevno fino me zamoli da mu ugrijem vodu, naspem u kadu i da mu istrljam leđa. Uvijek plače ako ga šampon ujede za oči, al' šamar mi lupi samo ako ga baš jako peče. Ako budem dobra i ne ujede ga nikako za oči, onda me pusti da se okupam u istoj vodi kad on izađe iz kade...Srce moje najveće"



# ŠARENA STRANA

## IGRE BEZ GRANICA

Sretnu se slijepa osoba i osoba bez ruku i nogu. Slijepa osoba udari u osobu bez ruku i nogu te mu ovaj kaže: "Nemoj sada da ti lupim šamar!"

A slijepa osoba će na to: "Baš bih volio da i to vidim!"



## NOVI ROBOT

Napravili Amerikanci robota za hvatanje lopova. Jednog dana oni odvedu robota u Izreal i za 10 min uhvatio 100 lopova. Odvedu ga oni u Španiju i za 20 min uhvatio 200 lopova. Odvedu ga oni u Bosnu i za 10 min ukrali robota!

## PITA OD MRKVE

Ode zeko u poslastičarnicu i pita:

-Imate li pitu od mrkve?

-Nemamo.

Dođe zeko sljedeći dan i pita:

-Imate li pitu od mrkve?

-Nemamo.

Dođe sljedeći dan i postavi isto pitanje i dobije isti odgovor. Sljedećeg dana poslastičar se toliko namučio da napravi tu pitu i dođe zeko i pita:

-Imate li pitu od mrkve?

-IMAMOO!!!

A zeko će njemu: -Jel da da je BLJAK??!!!

## TRAMVAJ

Ponedjeljak, sedam sati ujutro. U tramvaju gužva. Iznenada između stisnutih ljudi, na kraju tramvaja začuje se glas: "Doktora, ima li ovdje doktora?!" S druge strane tramvaja javi se čovjek i počne se probijati prema začelju: "Evo me!" Konačno se doktor probije do kraja, a ovaj će: "Bolest grla šest slova?"

## SVOJA POSLA

Momak u taksiju jede čokoladu i taksista mu kaže: "Dečko, to će ti uništiti zube."

Momak odgovara: "Moj djed je doživio 102 godine."

"Zato jer je jeo čokoladu?"

"Ne, nego zato jer je gledao svoja posla!"

## TUČA

- Halo jel` to policija?
- Da, recite!!
- Dvije djevojke se tuku za mene..
- Pa šta je tu loše?
- Ova ružnija pobijeđuje!!!



# KOŠARKAŠKI KLUB INVALIDA “VRBAS” TRAŽI LEGALIZACIJU PROSTITUCIJE

Košarkaški klub invalida “Vrbas” iz Banjaluke pokrenuo je inicijativu za legalizaciju prostitucije u Republici Srpskoj i BiH.



Iz ovog sportskog kolektiva, štaviše, poručuju da će od legalizacije “najstarijeg zanata na svijetu”, osim onih koji se bave tim poslom, ogromnu korist imati i cijelo društvo, budući da je prostitucija u zemljama koje su je zakonom regulisale postala jedna od najprofitabilnijih privrednih grana, pišu Nezavisne.

## Peticija za legalizaciju prostitucije

Ističući da su na ideju o pokretanju ove inicijative članovi KKI “Vrbas” došli nedavno, te da će najdalje za mjesec dana podršku svojoj ideji tražiti i od građana Banjaluke, postavljanjem štandova na Trgu Krajine gdje će zainteresovani moći da potpišu peticiju kojom se od nadležnih traži da legalizuju prostituciju, predsjednik KKI “Vrbas” i odbornik u Skupštini grada Banjaluka Marinko Umičević za Press RS kaže da je “kucnuo zadnji čas da i ova zemlja konačno kreće u korak sa modernim svijetom.”

“Valjda ne živimo u srednjem vijeku pa da pokretanjem ovakvih pitanja rizikujete da vas inkvizitori skrate za glavu! Stvari su potpuno jednostavne. U Banjaluci, Republici Srpskoj i BiH određeni broj žena se bavi prostitucijom. Činjenica je da mnoge žene od tog posla žive i da ih niko nije natjerao da se tim poslom bave. S druge strane, imamo veliki broj invalida, ljudi

koji su neoženjeni i onih koji iz raznih drugih razloga ne mogu da zadovolje svoje seksualne potrebe. Upravo zbog njih je potrebno da se prostitucija zakonom dozvoli i reguliše”, jasan je Umičević u svojoj izjavi za Nezavisne.

## Fenomen koji je nemoguće iskorjeniti

Osim što bi legalizacijom prostitucije svi koji se bave ovim poslom bili prisiljeni da ispunjavaju određene norme, prije svega u smislu obvezne zdravstvene zaštite, ali i plaćanja poreza i doprinosadržavi koja bi, prema Umičevićevim rečima, po ovom osnovu ubirala ogromne prihode, predsjednik KKI “Vrbas” takođe smatra da više “nema smisla zatvarati oči pred nečim što se svakodnevno odvija” i što je, kako kaže, fenomen koji je nemoguće iskorjeniti.



“U evropskim zemljama koje su legalizovale prostituciju svaki invalid koji nije oženjen ima podsticaj od države u visini od sto eura mjesечно da ode u bordel i zadovolji svoje potrebe. Isto kao što je rampa na pješačkim prelazima za invalide postala obavezna, tako je u razvijenom svijetu obavezno i poštivanje njihovih potreba za seksom. O tome kod nas još нико не govori jer je to, navodno, nekakva tabu tema. Šta je skandalozno ili sramno u tome što se neko slobodno opredijelio za posao kojim se bavi?! U Mađarskoj se godišnje legalno “obrne” milijardu eura od poslova koji su vezani za prostituciju! Šta bi falilo da taj

novac završava u našim budžetima? Najlakše je moralisati i presipati iz šupljeg u prazno. Od seks-turizma danas žive mnoge zemlje svijeta. Zašto bi mi bili gori od njih”, pita se Umičević.

## **Kako stvari stoje u razvijenom svijetu...**

Mišljenje predsjednika kluba o neophodnosti legalizacije prostitucije apsolutno podržavaju i košarkaši KKI "Vrbas", koji otvoreno poručuju da bi im otvaranje zakonom dozvoljenih javnih kuća u RS i BiH "puno pomoglo". Luka Jeličić, član KKI "Vrbas", kaže da se, putujući po zapadnoj Evropi, svojim očima uvjerio "kako se te stvari rade u razvijenom svijetu".

“Za nas invalide bi legalizacija prostitucije zaista mnogo značila. Pogotovo za ljudе koji su invalidi postali u nesrećama i do juče su bili zdravi i seksualno aktivni. Kolege iz košarkaških klubova invalida iz zapadne Evrope redovno koriste usluge prostitutki i to im zaista mnogo pomaže da ne padnu u depresiju kakva

je prisutna među brojnim invalidima u RS i BiH. Apsolutno podržavam ideju da se prostitucija legalizuje na ovim našim prostorima”, kaže Jeličić.

## Protivljenje udruženja za zaštitu žena

S druge strane, inicijativa KKI "Vrbas" naišla je na potpunonerasumijevanje i odbijanje od strane udruženja koja se bave zaštitom prava žena. Radmila Žigić, direktorica NVO "Lara" iz Bijeljine, smatra da pokretači inicijative za legalizaciju prostitucije očigledno nisu razmišljali o tome kako bi se oni osjećali da se "najstarijim zanatom na svijetu", na primjer, počnu baviti njihovi najbliži srodnici.

“Da li bi gospoda podržala da se prostitucijom legalno bave njihove supruge, sestre ili kćeri?! Legalizacijom prostitucije bila bi verifikovana teška istorijska nepravda prema ženama koje su se tim “poslom” počele baviti zbog teške ekonomске situacije”, kaže Žigićeva.

Preuzeto sa: [Radiosarajevo.ba](http://Radiosarajevo.ba)

## NAJORIGINALNIJI SLUČAJ INVALIDNINE U SVIJETU

Ljubitelji najžešće glazbe, ovo je vijest za vas! U zemlji Švedskoj odsad invalidninu možete dobiti ako ste, uz prethodno mišljenje psihijatra - 100-postotni metalac!

Jedan Šveđanin primat će svakog mjeseca invalidinu od države, jer je službeno proglašen 'ovisnikom' o heavy metalu, piše švedski list Global post.

Roger Tulgren (42) ne može preživjeti niti dan bez heavy metala. Ne-prestano sluša taj žestoki ritam, a godišnje posjeti više od 300 koncerata!

Zbog svoje neobične 'ovisnosti' dobio je otkaz na svakom poslu koji je do-sad obavljao. Tulgren je razgovarao s tri psihijatra

koji su potvrdili da kod njega postoji ovisnost od najagresivnijeg glazbenog žanra.

‘Već deset godina pokušavam se izboriti za invalidninu, tj. da se moja ljubav prema



